

ביקורת על התוכניות הפרטיות: רמה ירודה ותארים קנויים

לדברי מרצים בכירים באקדמיה, הערך הכלכלי של התוכניות היקרות גורר תנאי קבלה נמוכים, רמה פחותה וסטודנטים "שאי אפשר להכשיל"

אסף שטול-טראורינג 26.10.2011 09:48

התוכניות הפרטיות באוניברסיטאות נפתחו כמענה לקבוצה הולכת וגדלה באוכלוסייה שחאה במוסדות הלימוד אמצעי לפיתוח הקריירה, וברוח זו משווקות התוכניות למנהלים ובכירים בשוק העבודה. בקבוצה זאת נכללים קצינים בכירים במערכת הביטחון, מנהלים ובעלי תפקידים בכירים בשיחת הציבור או בסקטור הפרטי וכן אנשי מקצוע הנדרשים לתפקידי ניהול או המבקשים לשנות קריירה. התוכניות הן תוכניות חוץ-תקציביות - מובלעות אקדמיות שמתקיימות בתוך המוסדות הציבוריים למרות שאינן ממומנות על ידי המדינה. הסטודנטים בהן משלמים שכר לימוד הגבוה בעשורת אלפי שקלים מהתוכניות הרגילות, ומקבלים בתמורה מסלולים מקוצרים לתואר, שתנאי הקבלה אליהם והלימודים בהם לעתים נוחים לעומת המסלולים הרגילים.

הרמה האקדמית בתוכניות החוץ-תקציביות היא סוגיה שעליה חלוקים המרצים. פחפ' אברהם יוגב מבית הספר לחינוך באוניברסיטת תל אביב, סבור שמרבית התוכניות הן "רציניות", אך הוא מוסיף ביקורת שחוזרת ונשמעת מצד מרצים שונים: "אני לא ראינו אף תלמיד בתוכנית חוץ-תקציבית שנכשל בלימודים, וחלק מזה זה מפני שהמרצים נכנעים לכל מיני דברים".

במחקר שלו ושל עמיתיו נכתבו דברים חמים: "אין דרישות גמר ספציפיות, כגון בחינת גמר או פרויקט, מעבר לעמידה בדרישות - ועדיין לא שמענו על תלמידים שלא עמדו בדרישות אלו. הבדלים אלה מרמזים שהתוכניות החוץ-תקציביות, נכח מאפייניהן השונים, גורמות לפיחות מסוים במעמדן של התואר השני באוניברסיטה".

מרצים השותפים לביקורת הזאת אומרים שגם אם הרמה הכללית של התוכניות הפרטיות אינה תמיד נופלת מזו של התוכניות הרגילות, הדרך לירידת הסטנדרטים האקדמיים לרוב קצרה למדי. ד"ר איציק ספורטא מבית הספר למנהל עסקים באוניברסיטת תל אביב יכול לספר על כך מניסיון האישי: "לימדתי פעם בתוכנית חיצונית והיו כמה תלמידים שנכשלו במבחן. בתואר שני אצלנו אין מועד ב'. זה הנהג. אבל ראש התוכנית אמר לי שהם לא יכולים להיכשל, אז היה מועד ב'. אחרי זה החלטתי שאני לא רוצה ללמד בתוכנית האלה".

ע', שסיימה לפני שנתיים תואר שני בתוכנית חוץ-תקציבית הקיימת כמה שנים, מספרת כי "התוכנית הזאת ממש קוממה אותי. זה היה תואר בתנאים נוחים לבעלי אמצעים. עשיתי עוד שני תארים שנים באוניברסיטה אז היה לי למה להשוות". לדבריה, "קראתי כמה עבודות של חברי לספסל הלימודים בתוכנית ולא האמנתי שמקבלים כזה דבר באקדמיה. התוכנית הזאת היתה חוויה מביכה". פרופסור גדי אלגזי, ראש החוג להיסטוריה באוניברסיטת תל אביב, אומר שאי אפשר להכשיל סטודנטים יקרים כל כך: "לא צריך להיות סוציולוג גדול כדי לדעת שסטודנטים שמשלמים פי שניים, פי שלושה,

יש ועדת מעקב. הוועדה הזו מורכבת מכמה פחפסורים, היא מראיינת סטודנטים ומורים, מקבלת את כל החומרים והתפקיד שלה לדווח לסנאט שהתכנית ברמה גבוהה". הוא דחה את הטענות לפיהן סטודנטים אינם נכשלים בקורסים בשל הקלות.

לדברי ספורטא, הבעיה ברמה האקדמית מתחילה כבר בתנאי הקבלה המופחתים. בחב התוכניות החוץ-תקציביות ההבדלים בתנאי הקבלה מתבטאים בכך שהממוצע הנדרש בציוני התואר הראשון נמוך בחמש נקודות מהממוצע בתוכניות ציבוריות. במקרים אחרים ייתכן פטור ממבחני GRE, GMAT או לימודי שפה. פעמים רבות ההקלות הללו מאזנות בדרישה לניסיון מקצועי של כמה שנים. במועצה להשכלה גבוהה הסבירו כי באחרונה החלו בבחינת הנושא לעומק (ראו ידיעה נפרדת). מוועד ראשי האוניברסיטאות נמסר בתגובה: "ועד ראשי האוניברסיטאות חאה בחיוב קיומן של תוכניות חוץ-תקציביות שנועדו לאפשר לימודים אקדמיים לאוכלוסייה שאינה יכולה להתאים עצמה לתוכנית הלימודים האקדמית הרגילה. אלו תוכניות בעלות רמה אקדמית גבוהה ומוקפדת, שאינה נפלת ברמתה מהתוכניות האקדמיות הרגילות. במקביל, תוכניות אלו משמשות גם מקור מימון נוסף לטובת מלגות לתלמידי מחקר. באשר לשכר המרצים, השכר ניתן בהתאם לרמות השכר הנהוגות באוניברסיטה ולתפקיד שהמרצה ממלא".